

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność" przy Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. [...] w B. i innych, przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. [...] w B. o przekazanie środków na rzecz zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 maja 2011 r., zażalenia powodów na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 21 grudnia 2010 r.,

oddala zażalenie.

.

UZASADNIENIE

Postanowieniem zawartym w punkcie II wyroku z dnia 21 grudnia 2010 r. Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążania pozwanego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. [...] w B. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz powodów: Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność przy Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. [...] w B. i innych.

W pisemnych motywach tego postanowienia Sąd Apelacyjny przypomniał treść art. 102 k.p.c. oraz stwierdził, że przy ocenie przesłanek zawartych w tym przepisie wziął pod uwagę okoliczności dotyczące m.in. stanu majątkowego pozwanego, w tym jego trudną sytuację finansową, znaczne zadłużenie szpitala, a

także ocenił te okoliczności z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego. Jak wynikało przy tym z zestawienia przychodów i kosztów według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r. szpital wykazał stratę w kwocie 15.106.596 zł. Należało zaś podkreślić, iż pozwany jest dużą i ważną w regionie placówką służby zdrowia, przyjmującą znaczną liczbę pacjentów i wykonującą szeroki zakres usług medycznych. Dlatego wynik niniejszej sprawy bezspornie będzie znacznym obciążeniem dla jego budżetu. Ponadto obciążenie pozwanego kosztami zastępstwa procesowego powodów za obie instancje mogłoby odbić się niekorzystnie na funkcjonowaniu tej placówki w dziedzinie usług medycznych na rzecz chorych, w zakresie dostępu do usług i ich jakości. Obciążenie tymi kosztami nie pozostawałoby również bez wpływu na sytuację pracowników zatrudnionych w placówce i ich warunki płacy i pracy. Kierując się tymi argumentami, sąd drugiej instancji orzekł więc, jak w sentencji.

Powyższe postanowienie zaskarżył zażaleniem pełnomocnik reprezentujący powodów, zaskarżając je w części dotyczącej kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję i zarzucając mu w tym zakresie naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 98 k.p.c. w związku z art. 102 k.p.c.

Równocześnie pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenie na rzecz powodów kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję wraz z kosztami opłaty skarbowej oraz kosztów postępowania zażaleniowego w wysokości 10.800 zł, co jak się zdaje oznaczało żądanie zmiany zaskarżonego postanowienia i przyznania powodom zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Skarżący podniósł, iż w jego ocenie żądanie powodów mieści się w katalogu niezbędnych kosztów określonych w art. 98 § 2 k.p.c. Dodał też, że żądane przez niego koszty zastępstwa procesowego mieszczą się w granicach określonych treścią § 6 pkt 7 w związku z § 13 ust. 1 pkt 2 i § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, a nadto powinny być wyższe od kosztów minimalnych z uwagi na precedensowość rozstrzygnięcia w zakresie instytucji przedawnienia roszczeń o zwrot środków z ZFŚS oraz z uwagi na wielką wartość przedmiotu zaskarżenia w wysokości

2.108.066 zł. Dlatego też sąd drugiej instancji powinien zasądzić od pozwanego jako strony przegrywającej na rzecz powodów jako strony wygrywającej koszty zastępstwa procesowego zgodnie z tymi przepisami. Równocześnie skarżący zanegował występowanie w sprawie przesłanek z art. 102 k.p.c. i przypomniał, że zgodnie z poglądami doktryny sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia – na podstawie art. 102 k.p.c. – od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi. W rozpoznawanej sprawie nie zachodzą natomiast żadne szczególnie uzasadnione wypadki, o których mowa w art. 102 k.p.c., dające podstawy do zwolnienia częściowego lub całkowitego strony przegrywającej z obowiązku zwrotu kosztów. Przeciwnie, pozwany w trakcie negocjacji z powodami odmówił zwrotu środków do ZFŚS i żądał wytoczenia powództwa, a powodowie jedynie na drodze sądowej mogli uzyskać te środki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie powodów nie zasługuje na uwzględnienie. Wstępnie należy przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 102 k.p.c. stanowiącego podstawę prawną skarżonego orzeczenia w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W judykaturze utrwalił się pogląd, że cytowany przepis jest przepisem szczególnym w stosunku do ogólnych reguł obciążania stron kosztami procesu (art. 98 k.p.c.) oraz że stanowi odstępstwo od tych reguł i dlatego powinien być stosowany jedynie w takich wypadkach, które - w ocenie sądu - można uznać za „szczególnie uzasadnione” w rozpoznawanej sprawie. W związku z tym w uzasadnieniu rozstrzygnięcia o nieobciążaniu strony kosztami procesu, powinny być wskazane okoliczności stanowiące „wypadek szczególnie uzasadniony” w rozumieniu art. 102 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2010 r., II PZ 23/10, LEX nr 661509, czy też z dnia 11 lutego 2011 r., I CZ 38/10, LEX nr 738387). Wbrew odmiennemu stanowisku autora zażalenia, zakwalifikowanie konkretnego przypadku jako „szczególnie uzasadnionego” wymaga wszakże uwzględnienia całokształtu okoliczności sprawy, a do okoliczności takich należy również sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej,

która może uzasadniać odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, jeżeli jest tak dalece trudna, że uniemożliwia jej pokrycie kosztów należnych przeciwnikowi (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CZ 51/10, LEX nr 737252 oraz z dnia 9 lutego 2011 r., V CZ 98/10, LEX nr 738404). Zastosowanie instytucji odstąpienia od obciążania strony przegrywającej kosztami procesu przewidziane w art. 102 k.p.c. jest uzasadnione także wtedy, gdy sprawa ma precedensowy charakter bądź gdy rodzi istotne wątpliwości dotyczące zastosowania określonych regulacji prawnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2010 r., II PZ 24/10, LEX nr 661510 oraz z dnia 29 listopada 2010 r., II PZ 35/10, LEX nr 687031). Ogólnie rzecz ujmując, sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstąpienie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 maja 2006 r., III CK 221/05, LEX nr 439151, z dnia 2 czerwca 2010 r., I PZ 2/10, niepublikowane, czy też z dnia z dnia 17 listopada 2010 r., II PZ 38/10, LEX nr 687034).

Zdaniem Sądu Najwyższego, sąd drugiej instancji prawidłowo skorzystał z instytucji zawartej w omawianym przepisie. Wyczerpująco uzasadnił bowiem jego zastosowanie w rozpoznawanej sprawie, podkreślając szczególnie trudną sytuację finansową pozwanego, którą zilustrował podaniem jego straty za 2009 r. wynoszącej aż 15.106.596 zł, a także wskazując tę okoliczność, iż obciążenie pozwanego kosztami procesu, w sytuacji gdy sam wynik sprawy będzie dla niego znacznym obciążeniem, mogłoby odbić się niekorzystnie na funkcjonowaniu tej placówki w dziedzinie świadczenia usług medycznych oraz nie pozostawałoby bez wpływu na sytuację pracowników w niej zatrudnionych, ich warunki pracy i płacy.

Sąd Najwyższy jest zdania, że opisana przez Sąd Apelacyjny sytuacja, w której znajduje się pozwany, bez wątpienia może być zakwalifikowana jako wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c. Dodać także wypada, iż sam skarżący przyznaje, że rozpoznawana sprawa ma szczególny charakter „z uwagi na precedensowość rozstrzygnięcia w zakresie instytucji przedawnienia roszczeń o zwrot środków z ZFŚS”.

Kierując się przedstawionymi argumentami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.